

Waardevolle oude bomen (10)

De beik van Kampen

Wat dom, een schrijf- of zelffout zult u denken. Maar nee, het gaat nu echt over de beik van Kampen. En menig dominee in binnen- en buitenland zal hem kunnen aanwijzen. Maar of het nu gaat om een beuk of een eik, dat weten ze meestal niet. Hoezo een dominee? Wel de beik staat op het binnenplein van de Theologische Hogeschool te Kampen.

Heel wat studenten zullen in de loop van de jaren bij dit stukje natuur in het binnenste van de binnenstad van Kampen hebben vertoefd om rust of koelte of gewoon afleiding te zoeken tijdens of tussen de colleges door.

Maar nogmaals, wat is het nu, een beuk of een eik? Het betreft hier een zeer fraaie *Fagus sylvatica 'Asplenifolia'*, de z.g.n. varenbeuk. Een bijzondere beukevariëteit met sterk ingesneden blad. Voor de leek (de dominee dus) niet zo gemakkelijk als beuk te herkennen en eiken kennen ze bijvoorbeeld ook niet. Bovendien is de kroon ook anders dan bij de gewone beuk: geen zwaar hout maar zeer veel relatief lichte takken. Een varenbeuk van zo'n honderd jaar oud en 18½ meter hoog op deze plaats, daar moet een geschiedenis achter zitten zou je denken. Het laatste stukje geschiedenis zit zo: De boom en de gebouwen van de Theologische Hogeschool vallen onder 'monumenten-zorg'. Het monumentale pand werd gerestaureerd en zo ook het binnenplein.

Tijdens de totale restauratie is vooral door toedoen van de conciërge, de heer Brouwer, de boom erg goed ontzien.

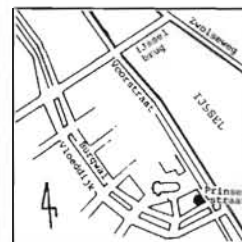
Met een toewijding of hij de boom zelf nog had geplant heeft hij de restaurateurs bij de boom vandaan gehouden.

Na alle bouwactiviteiten werd door hem de Bomenstichting benaderd om een advies uit te brengen, hoe verdere groei van de boom kon worden gewaarborgd.

Een jaar later kon gekonstateerd worden dat men zich de adviezen volledig ter harte heeft genomen. Zo zal menig toekomstig dominee de 'beik' kunnen blijven bewonderen.

De eerdere historie was moeilijk volledig te achterhalen. De stadsarchivaris, de heer Grooten, wist dit te vertellen:

Van 1827 tot 1884 was het stedelijk gymnasium in deze gebouwen gevestigd. Van 1884 tot 1923 was het een kazerne. Daarna volgde de periode van de Theologische Hogeschool die tot nu duurt. Juist dat jaartal 1884 kan voor de boom van be-

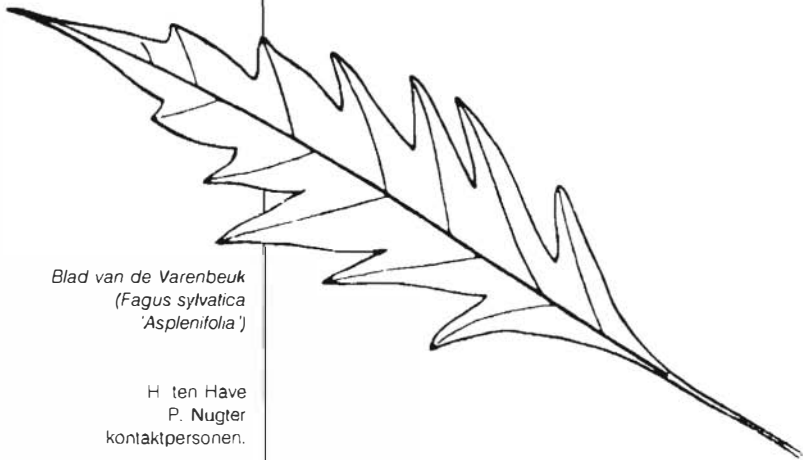

De Beik van Kampen gezien van de Prinsenstraat
foto van de auteur

In dit nummer

Waardevolle oude bomen (10)	1, 2
Veel voorkomende ziekten en plagen (26)	2
Bomenstichting biedt onderdak aan W.B.T.R.	3
Installatie van beleidscommissie en werkgroepen	4
Bomen in de Mythe (7)	5
Onderzoek gebruik 'groen' beheersplannen	6
Donateursexcursie Mattemburgh	6
Bomendag '85 (informatieblad 53)	7 t/m 10
Boekbespreking	11
Rechtgespoten bomen?	11
Sprekende Bomen	12
Rektifikatie	12
Kandelaberen	13
Poster Bomendag '85	13
Botanische tuin Jochum hof	14
Schovenhorst pinetum en arboretum	14
Kasteel Sypesteyn	15
Kasteel Westhove	15
Symposium Bomentuinen	16
Agenda	16
Vragen	16

Blad van de Varenbeuk
(*Fagus sylvatica*
'Asplenifolia')

H ten Have
P. Nugter
kontaktpersonen.

lang geweest zijn. Dat is 100 jaar geleden en dus gelijk aan de geschatte ouderdom van de boom. Misschien een geschenk? Een herdenkingsboom? Helaas was in het stadsarchief hierover niets terug te vinden. Een aardig detail: In de kazerne bevond zich de 'Hoofdcursus voor de opleiding voor officieren van het K.N.L. en het voormalig K.N.I.L.' Enkele beroemde namen uit die tijd: Colijn en van Heutz. Zij ontvingen hier hun opleiding en hebben ongetwijfeld geëxerceerd rond de beuk of hebben er 'op appèl' gestaan.

Tot slot kan vermeld worden dat het binnenplein aan één zijde grenst aan de openbare weg, n.l. de Prinsenstraat. De boom is vanaf die straat in zijn volle glorie te bewonderen.

Veel voorkomende ziekten en plagen bij bomen (26)

De iepebladluis of bessewortelluis

Soms ontwaart men vanaf het voorjaar tot aan de zomer op de iep (meestal cultivars van de hollandse iep) grillig omgekrulde, enigszins gezwollen, gelig verkleurde bladeren. Dit symptoom wordt veroorzaakt door de iepebladluis (*Eriosoma ulmi*). De grijsgekleurde luizen zitten bij tientallen (soms meer dan honderd) bijeen in de omgekrulde bladeren. De luizen komen uit de wintereieren die in het voorgaande jaar zijn afgezet op de takken van de boom. Na enige generaties wijfjes (die zich ongeslachtelijk voortplanten) gaan de luizen over op de wortels van *Ribes* struiken, waar ze de rest van de zomer doorbrengen en verder geen opvallende symptomen te zien geven. Door deze waardplantwisseling is de luis eveneens bekend onder de namen bessewortelluis of bessebloedluis. In het najaar worden de wintereieren wederom afgezet op iep.

De schade aan de iep is doorgaans niet zo groot dat er sprake is van aanmerkelijke groeireductie. De iep groeit er, populair gezegd, nog hetzelfde jaar wel weer doorheen. In de praktijk wordt deze luis dan ook niet bestreden. Zou men de plaag toch enigszins onder controle willen houden, dan zou men kunnen overwegen om geen bessestruiken in de buurt van iepen te planten, of andersom.

Aantasting van iep (*Ulmus X hollandica* 'Groeneveld') door de iepebladluis
foto. J. Kopinga
(R.B.C. de Dorschkamp)

AANNEMINGSBEDRIJF

A. J. VAN ZUIJLEN B.V.

BOOMVERZORGING EN VERPLANTINGEN
UITVOEREN VAN GROND- EN WATERWERKEN
AANLEG EN ONDERHOUD VAN SPORTVELDEN PLANTSOENEN

Lagehaarsedijk 9B
3455 RN Haarzuilens
Telefoon (03407) 1557 - 2592

Bomenstichting biedt onderdak aan W.B.T.R.

Sinds 1 april j.l. is in het secretariaat van de Bomenstichting het secretariaat van de Stichting Werkgroep Behoud Tropisch Regenwoud (W.B.T.R.) gehuisvest.

Tot deze datum leidde het een min of meer zwervend bestaan binnen het kantoor van de Stichting Natuur en Milieu waarin ook de Bomenstichting is ondergebracht.

Het is de bedoeling dat de Bomenstichting en de Stichting W.B.T.R. ook in projecten gaan samenwerken.

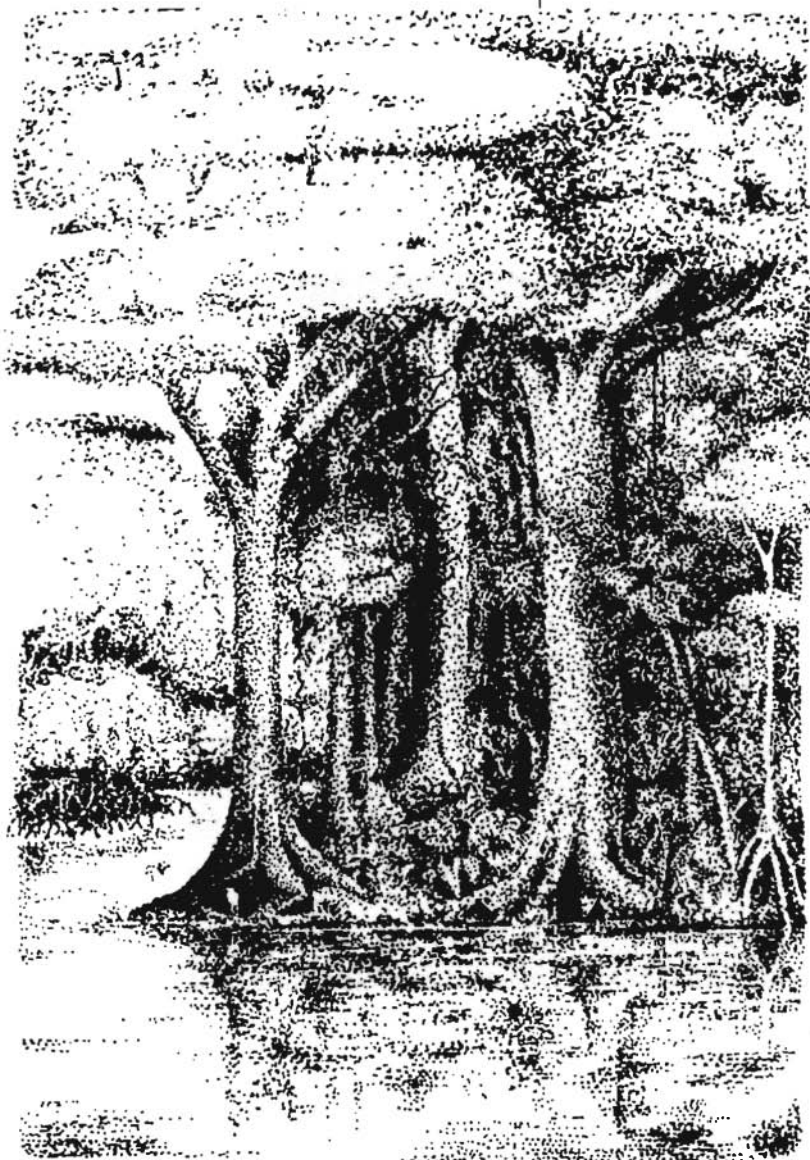
In de toekomst zult U regelmatig artikelen van de Werkgroep aantreffen in het Bomennieuws.

De Stichting Werkgroep Behoud Tropisch Regenwoud is een landelijke stichting, die in 1979 als werkgroep werd opgericht door een aantal mensen die sterk verontrust waren door wat er in de tropische landen gaande is op het gebied van ontbossingen en de dingen die daar mee samenhangen.

Bedreiging

De tropische regenbossen vormen de rijkste ecosystemen op onze planeet: rijk aan plantensoorten, diersoorten, diversiteit en samenhangen; en rijk aan kennis en inzicht gedragen door de er deel van uitmakende inheemse volken. Maar ook rijk aan voor de mens belangrijke economische waarden. Dit laatste heeft er in geresulteerd dat, met behulp van de moderne techniek het tropisch bos op zeer rigoreuze wijze wordt aangetast. Maar liefst naar schatting 40 ha. bos wordt per minuut, zeven dagen en nachten per week doorgerekend, gekapt. Voor een deel geschiedt dit voor commerciële houtexploitatie (en daarvoor is ook Nederland medeverantwoordelijk), maar nog in grotere mate ten behoeve van kleinschalige landbouw van zich uitbreidende bevolkingsgroepen, kolonisatie door mensen uit andere, reeds overbevolkte en uitgeputte gebieden, grootschalige landbouw, grootschalige veeteelt, stuwmeren, wegeaanleg, mijnbouw en een aantal kleinere oorzaken. De vernietiging is onomkeerbaar, maar naar wij hopen niet geheel onstuitbaar.

Het is niet mogelijk om veel te bereiken door alleen maar een bordje 'natuurreservaat' te willen plaatsen bij de bossen die nu nog over zijn. Dit blijkt in de praktijk maar in een klein aantal gevallen tot behoud van kleine stukjes bos te leiden en kan tegelijk als een vrijbrief worden beschouwd om de rest te vernietigen. Het is noodzakelijk een fundamenteel inzicht te verwerven in het complex van oorzaken dat aan de problemen ten grondslag ligt om aldus een basis te hebben voor zoveel mogelijk verantwoord beheer. Om het resterende bos echt te behouden moet het belang daarvan internationaal worden erkend en zullen daarvoor ook internationaal offers moeten worden gebracht.

Werkwijze

De Stichting W.B.T.R. probeert door het maken van voorlichtings- en tentoonstellingsmateriaal, het organiseren van symposia en het volgen en eventueel becommentariëren van nationaal en internationaal beleid, bij te dragen tot inzicht in het belang van tropische bossen, in zichzelf, voor de tropische landen en voor de mensheid als geheel. De activiteiten worden zowel gericht tot een algemeen publiek in Nederland en - voor zover dat tot onze mogelijkheden behoort - in de tropische landen, als tot specifieke doelgroepen (o.a. beleidsinstanties, houthandel).

De werkgroep bestaat geheel uit vrijwilligers. Gezien de enorme omvang van de problematiek voelen we ons veel te klein. We werken daarom ook samen met andere instanties die onze bezorgdheid om tropische regenwouden met ons delen. Een ieder die op enigerlei wijze een actieve bijdrage zou willen leveren aan ons werk, hetzij samen met anderen, hetzij zelfstandig, nodigen wij van harte uit contact met ons op te nemen.

Tek. A.N. Copijn

Voor nadere inlichtingen:
Stichting Werkgroep Behoud
Tropisch Regenwoud
Donkerstraat 17
3511 KB Utrecht
Tel.: 030 - 331328
(maandag en dinsdag).

Installatie van beleidscommissie en werkgroepen.

Op donderdag 9 mei j.l. heeft de installatie plaatsgevonden van de beleidscommissie en twee werkgroepen ten behoeve van de Inventarisatie en Registratie van Waardevolle Bomen.

Het doel van de commissie en werkgroepen is te komen tot een volledige en goede inventarisatie, een optimale bescherming en een goed beheer van de waardevolle bomen in ons land.

De taken zijn als volgt verdeeld:

Commissie

De 'Beleidscommissie waardevolle Bomen' heeft als doel de activiteiten van de werkgroepen te stimuleren en de voorstellen van de werkgroepen te toetsen. Daarnaast heeft zij tot taak de resultaten die worden behaald door de werkgroepen onder de aandacht te brengen van ondermeer de overheid, het bedrijfsleven, landgoedeigenaren en beheerders.

Leden van de beleidscommissie zijn:

P.L.M. van der Bom	- voor de Bond van Nederlandse Boomkwekers
Mevr. Ir. Elstrand (secretaris)	- voor de Bomenstichting
Ir. A. Coops	- voor de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland
Ir. J.L.	- voor de Vereniging van Hoofden van Beplantingen
Ir. Th.A.M. (voorzitter)	- voor het Staatsbosbeheer
Ir. T.F.M.S.	- voor de Grontmij
Prof. Dr. Ir. A.	houdkunde van de L.H. Wageningen
Ing. W.L.F. Rietbergen	- voor de A.N.W.B.
Mr. A.G.J.M.	- voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Dr. Ir. P. Schmidt	- voor de vakgroep Bosteelt van de L.
Ing.	- voor de Stichting tot Behoud van Historische Buitenplaatsen
Ir.	- voor de Heidemij Uitvoering B.V.

Werkgroepen

Op 9 mei zijn 2 van de 3 werkgroepen die de beleidscommissie moeten gaan ondersteunen, geïnstalleerd.

De 'Werkgroep Inventarisatie en Registratie van Waardevolle Bomen' beoordeelt of de door de veldwerkers geïnventariseerde objecten voor registratie in aanmerking komen. Ze zal met name die objecten moeten beoordelen waarvan het de vraag is of ze geheel voldoen aan de in de handleiding gestelde criteria.

De leden zijn:

Ing.	- voor de Heidemij Bomendienst
T.H. Bakker	- voor Gebr. Copijn Boomchirurgen B.V.
Ing.	- voor de Nederlandse Dendrologische Vereniging
F.R.	- voor de Bomenstichting
Ing. G.M.	- voor de Vereniging van Hoofden van Beplantingen
T.M.	- voor het Staatsbosbeheer, afdeling Statistiek
Ing. N.A.M. Sengers (voorzitter)	- voor het Staatsbosbeheer, afdeling Landschapsbouw
E.	- coördinator Inventarisatie Waardevolle Bomen

De 'Werkgroep Bescherming van Geregistreerde Bomen' gaat onderzoeken in hoeverre geregistreerde bomen wettelijk beschermd worden of moeten worden. Dit onderzoek moet resulteren in een voorstel aan de beleidscommissie.

De leden van deze werkgroep zijn:

Jhr. Mr.	- voor de Bomenstichting
Mr. R.	- voor het Staatsbosbeheer, juridische afdeling
(vacature)	- voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten

De derde werkgroep, 'Werkgroep Beheer van Geregistreerde Bomen', wordt in een later stadium opgericht. Zij zal zich in beginsel richten op het controleren van geregistreerde objecten.

Leden van de werkgroep inventarisatie en registratie van waardevolle bomen v.l.n.r. de heren van Baarsen (coördinator inventarisatie), Sengers, Ritskes, Otter, Hoekstra, Bakker, Alberts.

Bomen in de mythe (7).

De Vlier.

In een oud Schots rijmpje komen veel eigenschappen van de vlier ter sprake.

Doorboorde boom, gekromd stuk werk

Nimmer recht en nimmer sterk

Altijd struik en nimmer boom

Want aan u hing onze Heere ten toon

In Schotland noemde men hem de boorboom, dit duidde op zijn holle twijgen, gevuld met sponsachtig merg. Hij is vaak merkwaardig vertakt en van onbeduidende grootte en volgens een oude legende werd het kruishout vervaardigd van hout van de vlier.

Er is geen boom waar zoveel verhalen over bekend zijn als de vlier: *Sambucus nigra*.

Sambucus is afgeleid van het Griekse woord *sambuca*. Dit was een oud muziekinstrument, gemaakt van vlierhout. Door geschiedkundigen wordt het wel merkwaardig gevonden dat de *sambuca* een snaarinstrument was, want de meeste muziekinstrumenten gemaakt van de vlier, waren blaasinstrumenten.

Van de holle twijgjes maakte de dorpsjeugd fluitjes en propeschietters. Ook werden holle twijgen gebruikt om het vuur aan te blazen.

Gezien dit oude rijmpje blijkt Judas zich aan een vlier opgehangen te hebben:

*Judas haakte naar
der Joden zilverlingen
en verhing zich
gezetten op een vlier*

Vlier werd vaak gezien als teken van verdriet en dood. In Shakespeare's *Cymbeline* wordt over hem gesproken als 'the stinking elder'.

Dit kan natuurlijk ook heel letterlijk op de geur van de bloemtrossen duiden. Deze verspreiden zo'n sterk verdovende geur dat men geloofde, dat de gene die zich onder een vlier te rusten legde nimmer meer zou ontwaken.

In Denemarken geloofde men dat er een geest in de vlier gehuisvest was. De magische krachten van deze Hylde-Moer weerhield de mensen ervan huisraad van vlierhout te maken. Zou men een wiegje van vlierhout maken, dan kwam Hylde-Moer en zat het kind net zo lang te plagen tot het eruit was.

Trosvlier
Bron: Rijksherbarium,
Leiden

Met de gedachte kwaad met kwaad te bestrijden gebruikte men vlier als afweermiddel tegen heksen, tovenaars en ander addergebroed. In de 17e eeuw plukte men op de laatste aprildag vlierbladeren en bevestigde deze aan deuren en ramen en dacht zo al het kwade te weren.

Twijgen van vlierbomen die in heilige grond groeiden werden als tovermiddelen beschouwd, in het bijzonder wanneer zij de vorm van een kruis hadden. Later verbood de kerk al deze heidense praktijken met vlierstokken.

Maar wie zag het vliertwijgje in iemands zak?

Met 3 of 4 knoppen erin zou het helpen tegen reumatiek.

Wij zouden ook best eens een vlier bij ons huis kunnen planten en al geloven we niet in hem als onheilwerende struik, dan toch kunnen we genieten van bloemen en bessen en die op veel manieren verwerken. En misschien stoppen we toch nog wel stiekem een vliertwijgje in onze zak, want je weet maar nooit.

Hanneke van Dijk.

Geheel tot Uw dienst.

BANK MEES & HOPE NV

Utrecht, Janskerkhof 15; (030) 31 78 24.

Voorts te: Alblasterdam, Amsterdam, Arnhem, Delft, Dordrecht, Eindhoven, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Haren, Heerlen, 's-Hertogenbosch, Rotterdam, Schiedam, 's-Quert, Vlaardingen, Zaltbommel en Zeist.

Donateursdag op de Mattemburgh, 8 juni j.l.

De donateursdag vond plaats in Bergen op Zoom.

In café-restaurant de Raayberg mochten wij 78 donateurs verwelkomen. De heer V.H. Bakker, beheersmedewerker van de Stichting Het

Noordbrabants Landschap hield daarna een bijzonder boeiende lezing over de activiteiten van de stichting en over het landgoed de Mattemburgh. Na een voortreffelijke lunch konden wij tijdens een wandeling over het landgoed de verschillende aspecten, waarover de heer Bakker ons al veel achtergrondinformatie had gegeven, aanschouwen.

Het landgoed de Mattemburgh bevat veel verschillende aspecten: een tuin aangelegd in de Engelse landschapsstijl, een tuin in Franse stijl met een orangerie (momenteel in restauratie) een bosgebied van eiken en beuken dat aan de natuur wordt overgelaten en een overgangsgebied naar de vroegere kustlijn van de Oosterschelde (nu het Markiezaatsmeer). De afsluiting van dit deel van de Oosterschelde zal in de nabije toekomst veel veranderingen in dit kustgebied te zien geven.

Beperkt toegankelijk

Het landgoed Mattemburgh is uitsluitend toegankelijk voor kontribuanten van de Stichting Het Noordbrabants Landschap of één van de andere provinciale landschappen in het bezit van een geldige jaarkaart. Het park en het bos zijn normaal niet toegankelijk, behalve tijdens een 'open dag' die in de loop van dit jaar nog zal plaatsvinden. De excursie naar de Mattemburgh kon ondanks het sombere weer, maar dankzij de goede begeleiding van de medewerkers van de Stichting Het Noordbrabants Landschap zeer geslaagd genoemd worden.

Onderzoek naar gebruik van 'groen' beheersplannen.

In het kader van een stage van ruim twee maanden voor zijn studie aan de Hogere Bosbouw- en Cultuurtechnische School in Arnhem heeft René Munsters voor de Bomenstichting een onderzoek gedaan naar het gebruik van beheersplannen door gemeenten in Nederland met betrekking tot het onderhoud van hun bomen.

Gezien de beperktheid van tijd voor een dergelijk omvangrijk onderwerp (Nederland heeft 742 gemeenten), zijn 16 gemeenten benaderd, onderverdeeld in drie categorieën naar inwonersaantal. Hierdoor kan globaal een inzicht worden verkregen hoe de beheersproblematiek op dit moment door de gemeentelijke plantsoendienst wordt verwerkt.

René Munsters concludeerde o.a.:

- de gemeenten over het algemeen wel het nut en de bruikbaarheid van een beheersplan erkennen;
- het gebruik van beheersplannen zich nog in een pril stadium bevindt en dat er nog weinig praktijkervaring is;
- er heerst een spraakverwarring over de termen:
 - Groenstructuurplan (lange termijn);
 - Beheersplan (middellange termijn);
 - Werkplan (korte termijn);
- het gebruik van bomenbeheersplannen en structuurplannen weinig voor komt, omdat ze minder urgent zijn dan algemene beheersplannen;

- de uitwerking van beheersplannen ten aanzien van bomen grote verschillen vertoont onder andere ten opzichte van gedetailleerdheid van beheersplannen;
- het onbekend is hoeveel gemeenten in Nederland er met beheersplannen werken;
- middelgrote gemeenten voorop lopen in de ontwikkeling van beheersplannen (beschikbaarheid van kennis in automatisering, tijd en geld en een niet te complexe organisatiestructuur);
- gemeenten meer op de hoogte moeten zijn van elkaars activiteiten t.a.v. de beheersproblematiek.

Het verslag is tegen kostprijs te verkrijgen bij het secretariaat van de Bomenstichting (f 7,50 inclusief verzendkosten).

BOMEN DAG '85

informatieblad

No. 53

15 jaar Bomenstichting

In 1970 werd de Bomenstichting opgericht door een groep mensen, die zich ongerust maakten over het voortbestaan van de bomen in Nederland. Veel bomen verdwenen 'geruisloos' of waren ongezond of zwak als gevolg van menselijke activiteiten. Nieuw geplante bomen bleken niet meer even vanzelfsprekend groot te worden als hun voorgangers. En omdat bomen zo belangrijk zijn voor de mens, zeker in ons dichtbevolkte, geïndustrialiseerde land, ging de Bomenstichting 'actie voeren' voor bomen.

Nu - 15 jaar later - is er zeker reden om tevreden te zijn: de bomen zijn voor veel mensen weer belangrijk genoeg om er zuinig op te zijn en de deskundigheid bij verzorgers en beheerders van bomen is enorm toegenomen.

Toch zijn er nog verschrikkelijk veel mensen, die nauwelijks beseffen, dat een boom leeft, adem haalt, wortels heeft en héél oud kan worden.

Er gebeuren nog teveel ondoordachte dingen die een voortijdige einde maken aan het leven van veel bomen. De zogenaamde 'zure regen' is daar een voorbeeld van. En bomen zijn een zó belangrijk onderdeel van ons milieu, dat we ze niet mogen verwaarlozen.

Daarom gaat de Bomenstichting door met haar activiteiten.

Aktiviteiten

De strijd voor het leven en welzijn van de Nederlandse bomen wordt gevoerd door twee medewerkers en een groot aantal vrijwilligers. Er wordt vooral veel aan voorlichting gedaan door middel van artikelen, folders, diaserieën, lezingen en adviezen. Daarnaast wordt bij het beheer en in onderwijs en onderzoek aangedrongen op meer aandacht voor bomen en boomverzorging. De Bomenstichting werkt samen met een groot aantal andere organisaties op het gebied van natuur en milieu om op die manier zoveel mogelijk mensen goed te kunnen bereiken.

De Bomenstichting heeft ongeveer honderd kontaktpersonen in het hele land. Deze vrijwilligers geven ook voorlichting en adviezen en zijn bovendien bezig om alle waardevolle, oude bomen van Nederland te inventariseren.

Deze bomen verdienen extra zorg en bescherming en daarom worden er zoveel mogelijk gegevens over verzameld. Ook de zorg voor jonge bomen krijgt bij de Bomenstichting veel aandacht, omdat er ook voor volgende generaties Nederlanders een rijk, gezond en evenwichtig bomenbestand moet zijn.

Het 15-jarig bestaan van de Bomenstichting is aanleiding, om de boom nog eens extra onder de aandacht van iedereen te brengen.

M.t.C.

*Moseik (Quercus cerris) op het landgoed 'De Schaffelaar' te Barneveld
foto: Jan Pit
(BDU-Barneveld)*

*Bomen zijn maar al te vaak slachtoffer van renovatiewerkzaamheden. Kadereconstructie van de Oudegracht te Utrecht
foto: A. Pek*

BOMEN DAG '85 — BOMEN

Plaats: Kasteel Groeneveld. Nationaal Centrum voor bos, Natuur en Landschap van het Staatsbosbeheer.

Adres: Groeneveld 2, Baarn, tel. 02154-20446.

Datum: 14 september 1985.

Tijd: van 10.30 tot 16.00 uur.

Restaurant en terras aanwezig.

Gratis toegang

Programma

10.30 u. **openstelling** van het terrein
11.00 u. **officiële opening** door de voorzitter van de Bomenstichting, Marjan ten Cate-van Elstrand. Muziekzaal.

11.30 u. **Lezing:** Boomverzorging
Jitze Kopinga
plaats: Boomkamer.

12.00 u. **Demonstratie:** Boomverzorging
Frans van Jaarsveld, Henk van Scherpenzeel, Arno Pek.
plaats: voor Kasteel Groeneveld.

12.30 u. **Voorstelling:** Bomen in ons land
Gait.L. Berk
plaats: Boomkamer

13.00 u. **Lezing:** Boomverzorging
Jitze Kopinga
plaats: Boomkamer

14.00 u. **Demonstratie:** Boomverzorging
Frans van Jaarsveld, Henk van Scherpenzeel, Arno Pek
plaats: voor Kasteel Groeneveld

14.30 u. **Voorstelling:** Bomen in ons land
Gait.L. Berk
plaats: Boomkamer

15.00 u

15.30 u.

16.00 u

einde van de festiviteiten.

Rondwandeling door park Groeneveld o.l.v. gidsen van het IVN
start: voor het Koetshuis

Marionetten theater: Joep Hiep
plaats: Koetshuis.

Marionetten theater: Joep Hiep
Rondwandeling door park Groeneveld o.l.v. gidsen van het IVN
start: voor het Koetshuis

Marionetten theater: Joep Hiep
plaats: Koetshuis

Marionetten theater: Joep Hiep
plaats: Koetshuis

JUBILEUMVIERING

DAG '85

—

BOMEN

DAG '85

Programma

DOORLOPEND PROGRAMMA

Stands:

plaats: Terras
Vogelbescherming
IVN
Natuurmonumenten
WBTR
KPB
Stichts landschaps beheer
Bomenstichting
LONL
Hart voor Hout

Demonstraties: Beeldhouwlessen
door een tiental kunstenaars
plaats: voor Kasteel Groeneveld

Demonstraties: Boomklimmen
plaats: voor Kasteel Groeneveld
Wim Kruyk, Leen Hoogstad

Vermeerdering en veredeling van laanbomen. Consulentenschap in Algemene dienst voor de Boomteelt / voor het Stedelijk Groen, J.P.F. Alkemade, E.E. Heikens
plaats: Terras

Tentoonstelling: schilderijen
plaats: (nader te bepalen)
van 14 september t/m 13 oktober

Tentoonstelling: 'De Natuur verbeeld',
expositie door Groeneveld georganiseerd.
16 kunstenaars exposeren in park Groeneveld van 1 juni t/m 20 oktober

Verkoop boompjes in container
Jan Rodrigo
plaats: achterplein.

Buttonmachine: zelf tekenen en maken van buttons.
plaats: Koetshuis.

Film: Bomentfilm, P. Eijer.
plaats: filmzaal

Jachthoorgroep 'Artemis' 11.30 u.
speelt op diverse plaatsen op het terrein.
Opent de dag met het 'Introitus'

Kamerorkest 12.30 u
'Muziekring Muiderberg'
plaats: Muziekzaal

Jachthoorgroep 'Artemis' 13.30 u.
speelt op diverse plaatsen op het terrein

Kamerorkest 14.30 u.
'Muziekring Muiderberg'
plaats: muziekzaal

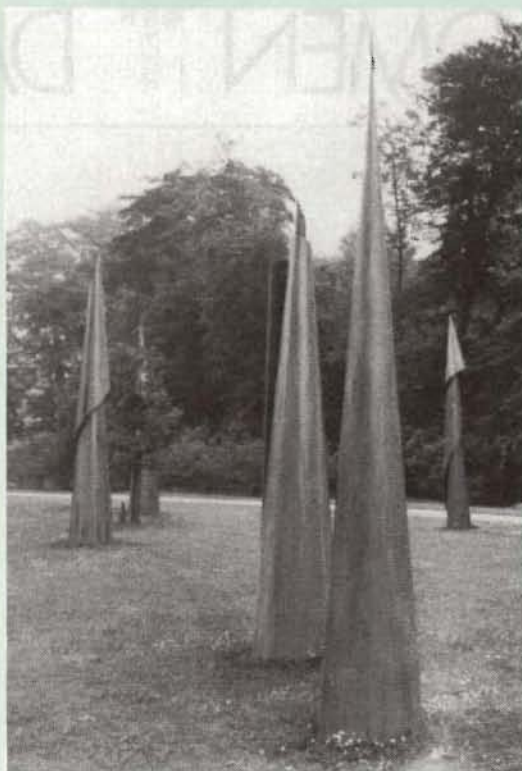
Jachthoorgroep 'Artemis' 15.30 u.
speelt op diverse plaatsen op het terrein.

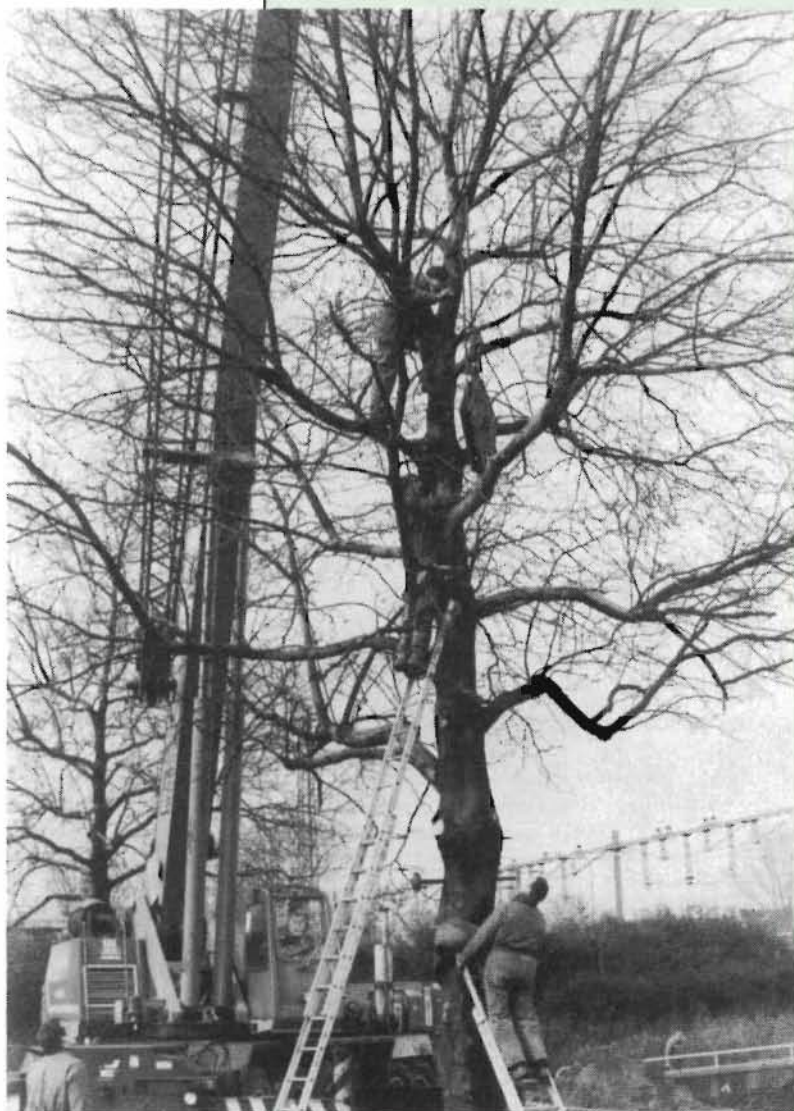
JUBILEUMVIERING

Kasteel Groeneveld
foto: Frank Moens

'Spiralen in hout'
Rob Maingay
foto: A. Pek

'Boomverzorging'
foto: A. Pek

Deelnemers

Muziekkring 'Muidenberg' Kamermuziekensemble 23 amateurs. J.Th. Adolfs. Eernnesserweg 94, 1251 NE Laren, tel. 02153-87164

Jachthoornblausvereniging 'Artemis' 9 heren en 1 dame allen op een Es/Bes hoorn met een repertoire dat 200 jaar oud is. H. Romein, Johan Berkstraat 24, 3284 XE Zuid-Beyerland, tel. 01866-1588

Gait L. Berk Publicist van o.a. 'Ons Bomenland' en 'Zwerven door ons Bomenland', Voorstraat 25, 8261 HP Kampen, tel. 05202-19543.

P. Eijer Cineast, o.a. Kerkepad van de NCRV. Bredenhofstraat 1a, 1544 BA Zaandijk, tel. 075-424223.

Leen Hoogstad Zelfstandig Boomverzorgers. De Wiltstraat 57, 6821 CC Arnhem, tel. 085-424223.

Henk van Scherpenzeel Zelfstandig Boomverzorgers. Waterweg 158, 3731 HR de Bilt, tel. 030-765226.

Frans van Jaarsveld Zelfstandig Boomverzorgers. Overeind 42, 3998 JB Schalkwijk, tel. 03409-1880.

Wim Kruyk Zelfstandig Boomverzorgers. J. Franklinstraat 4, 1056 SX Amsterdam, tel. 020-182985.

Pius Floris Zelfstandig Boomverzorgers. Koningsweg 6, 5211 BL Den Bosch, tel. 073-133908.

J'örn Copijn Boomverzorgers. Gageldijk 41, 3566 ME Utrecht, tel. 030-610908.

IVN, Instituut voor Natuurbeschermings Educatie. Plantage Middenlaan 41, 1018 DC Amsterdam, 020-228115.

Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland Schaep en Burgh; Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland, tel. 035-62004.

Stichts Landschaps Beheer. Provinciale organisatie voor natuur- en Landschapsbeheer. 3730 AC De Bilt, tel. 030-762791.

KPB, Kring Praktiserende Boomverzorgers secretariaat: p/a B. Jansen, Onderlangs 106, 6812 CH Arnhem, tel. 085-435481

WBTR, Stichting Werkgroep Behoud Tropisch Regenwoud Donkerstraat 17, 35121 KB Utrecht, tel. 030-331328

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Dribergseweg 16c, 3708 JB, Zeist, tel. 03404-25406.

Hart voor Hout. Atelier voor Beeldhouwwerken en Ambachtelijke producten in hout. Wittevrouwenstraat 42, 3512 CV Utrecht, tel. 030-340587.

Kasteel Groeneveld. Nationaal Centrum voor bos, natuur en landschap van het Staatsbosbeheer. Groeneveld 2, 3774 ML Baarn, tel. 2154-20446.

LONL, Stichting Landelijk Overleg Natuur en Landschapsbeheer, Donkerstraat 17, 35111 KB Utrecht, tel. 030-340777.

Consulentschap in Algemene Dienst voor de Boomteelt / voor het Stedelijk Groen, Postbus 118, 2770 AC Boskoop, tel. 01727-3220.

Hanz Daniël, Figuratief beeldhouwer in hout. Werk monumentaal, Vierwindenstraat 121, 1013 LB Amsterdam, tel. 020-257138.

Stefan During, Meubelmaker/schrijnwerker, werkt hoofdzakelijk in opdracht, Blazerstraat 4, 1794 AD Oosterend, Texel, tel. 02223-879.

Ad Franken, Speelgoedmaker, Werkt naar eigen ontwerp en in opdracht, De Streek 34, 8407 EG Terwispe, tel. 05133-4826.

Joep Hiep, Poppenspeler, Entertainer, Postbus 10, 9953 ZG Baffo, tel. 05952-573.

Nico Kanne, Beeldhouwer in hout. Werkt monumentaal naar eigen ontwerp en in opdracht, Kieftendijk 17, 7161 RL Nee-de, tel. 05452-345.

Christine Langerhorst, Eigenaresse/houtbewerkster, Galerie 'Hart voor Hout', Wittevrouwenstraat 42, 3512 CV Utrecht, tel. 030-340587.

Rob Maingay, Werkt als vormgever in hout non-figuratief (grote objecten), Oranjeboomstraat 109, 3071 SC Rotterdam, tel. 010-849456.

Jan Rodrigo, Graficus/schilder, werkt voor eigen rekening en in opdracht, De Tippe 12, 7705 PL Drogteropslagen, tel. 05230-15983.

Loek Schönbeck, Beeldhouwer van denkBeelden, verwickelingen van vorm en materie, Fannius Scholtenstraat 85'', 1051 EW Amsterdam Oud/West, tel. 020-845766.

Boekbespreking

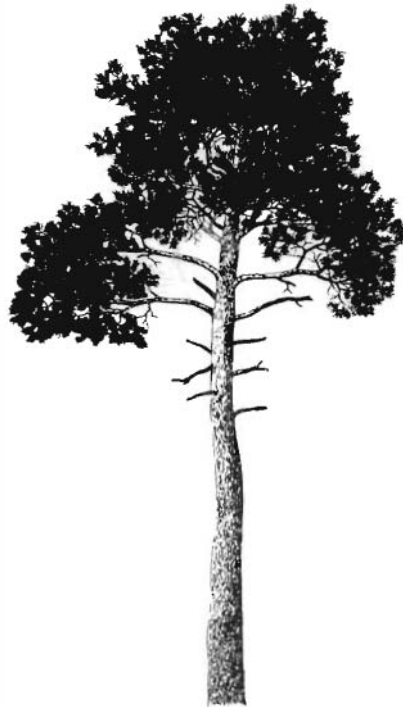
Pines, Drawings and Descriptions of the genus Pinus

De heer G. Bootsman, voormalig curator van het Pinetum 'Blijdenstein' in Hilversum, tevens kontaktpersoon van de Bomenstichting, attendeerde ons op dit prachtige boek. De heer Bootsman schreef het voorwoord voor 'Pines'. Ik citeer:

'As a young member of the Dutch Dendrological Society (Nederlandse Dendrologische Vereniging), Aljos Farjon introduces himself in a surprising way to the world of dendrology by this book 'PINES'. During his many journeys abroad, especially in North America, he became fascinated by the beauty of pines. He succeeded in visualizing this beauty on drawing paper in such a way that the tree has almost come to life.

An important feature of his book is the fact that virtually all the trees described and drawn have been studied in nature. Besides their botanical names, the author has given the vernacular names of the trees, adding further information for the reader. The accompanying text gives a comprehensive description of botanical characteristics, ecology and other details of the pines.

We can be certain, therefore, that this book will be favorably received by all students of conifers, professionals and amateurs alike.

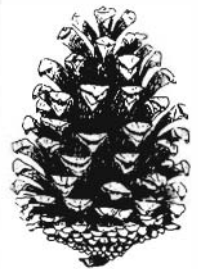

With this foreword I express my wish that the dendrologist Aljos Farjon may continue to present us with his ability to draw and describe the tree in his sublime manner'!

Daar hoeven wij niets meer aan toe te voegen.

M.t.C.

Aljos Farjon
Uitgave: Brill/Bachhuys
Leiden 1984
ISBN 900470680
Prijs: f 96,—

Pinus pinaster
tek. A. Farjon

Rechtgespoten bomen?

Onlangs is een discussie op gang gekomen over het rechte trekken van scheefgewaaide jonge bomen.

Een opvatting is dat rechte trekken een slechte methode is en bomen beter kunnen worden herplant. (Bomennieuws 1/85) Hierop volgt nu weer reactie. De heer W. v.d. Hoek uit Eindhoven wil deze, toch ook forse ingreep, vermijden en heeft daarom een methode ontwikkeld die de bediscussieerde nadelen naar zijn mening, ondervangt. Hij gaat uit van met water oververzadigde grond.

Wanneer men over 'waterdruk' beschikt dan kan in een droge periode de grenslaag tussen kluit en ondergrond zo oververzadigd worden met water dat de boom hier als het ware in drijft.

Voordat men met injecteren begint, wordt de boom met een tuidraad in de gewenste richting vastgezet en spant men de draad op.

Dan wordt er een grote hoeveelheid water rondom de stam in de grond gespoten tot de onderzijde van de 'kluit'.

Op een gegeven ogenblik valt de spanning van de tuidraad weg en dit is dan het moment om de boom geleidelijk recht op te gaan trekken. Wel steeds blijven spuiten. Als de boom recht staat de tuidraad vastzetten en de grond aantrappen. Na ongeveer een dag is de grond ingeklonken. De heer van der Hoek heeft met deze methode kans gezien bomen van \pm 20 jaar oud met minimale beschadiging weer rechtop te zetten.

Frans van Jaarsveld

Boomverzorging en Verplanting

Overeind 42
3998 JB Schalkwijk
Telefoon 03409-1880

Sprekende Bomen

*Het lied is uit.
Grove den (Pinus sylvestris)
in Berg en Dal bij Nijmegen
is enkele jaren geleden
tijdens een storm geveld.*

Het lied is uit

Het lied is uit
de dans is klaar -
staande
op de spitzen
namijmerend
de klanken nagalmend
vanuit het ruisen
van de bladeren
gemengd met vogelstemmen
staande op de spitzen
nazwevend
in een zwijmeling
van geuren
uit de concertzaal
waar het cosmissch
symfonisch gebeuren
plaatsvond
staande op de spitzen
om de dans te blijven dansen
voor Gods aangezicht

P.S. Engel.

Loes Mali, auteur van het foto- en gedichtenbundeltje, 'Sprekende Bomen' is orthopedagoge. Zij heeft naast liefde voor haar werk met mensen, een grote belangstelling voor de natuur.

'Zij groeide op in een natuurrijke omgeving bij Utrecht. Sinds een tiental jaren schrijft zij gedichten, hiertoe gekomen, doordat bomen en planten iets uitstralen op de mens. Zij voelt sterk de sfeer rondom een boom. Vanuit deze gevoeligheid is zij gaan schrijven, en het liefst in dichtvorm.

Door middel van dit gevoel komen gedachten en eigen gevoelens naar boven. Uit een gesprek met haar citeer ik enkele uitspraken.

Overeenkomst

'De boom trekt mij aan omdat de vorm overeenkomst vertoont met de menselijke houding, vanuit mijn vak herken ik menselijke gedragingen: zoals dansen, fluisteren, vragen'.

'Als je door een bos loopt, vormen de bomen samen een bos, maar iedere boom is verschillend, éénheid in verscheidenheid, net als bij mensen.'

'Het beeld van de mens vergeleken met het beeld van de boom: we ontvangen beiden licht, levensenergie van de zon. Die levensenergie moet aarden, bij de mens ook. Het verschil is dat de boom met z'n wortels in de aarde staat, terwijl de mens geen wortel mag schieten, maar inbeweging moet blijven'.

Kinderen

Een kind is als een jonge boom; goede voeding en begeleiding is nodig.

Loes Mali zou dan ook graag zien dat de mens zo attent en oplettend was als een kind, dat puur is in het kijken en opmerken. Een kind staat van nature dicht bij de natuur.

Van Loes Mali is 'n gedichtenbundel verschenen getiteld 'Sprekende Bomen', waarin ruim 30 gedichten zijn opgenomen, voorzien van zelfgemaakte foto's. Het boekje is te verkrijgen bij de Bomenstichting voor f 10,- (incl. f 2,50 verzendkosten). Het is te bestellen door het vermelde bedrag over te maken op giro 2108755 t.n.v. penningmeester Bomenstichting, Utrecht onder vermelding van het gewenste artikel.

Rektifikatie

In Bomennieuws no. 3 stond bij het artikel Waardevolle Oude Bomen, kastanjes in Arnhem, een verkeerde foto afgebeeld, onze excuses hiervoor. Hierbij alsnog de juiste foto van drie tamme kastanjes (*Castanea sativa*) in het park 'Gulden Bodem' te Arnhem.

foto: J.J. Comijs

Standpunt kandelaberen

Kandelaberen is een mooi woord voor het weghalen van de kroon van een boom. Het resultaat ziet u op de foto's. Het is een maatregel die zeer tegenstrijdige gevoelens oproept. Zowel bij vakmensen als bij leken. Ook binnen de Bomenstichting is er lang en breed over gediscussieerd. Daarbij is niet alleen gepraat over het 'belang' van de bomen, maar ook over dat van de mensen, die er mee te maken hebben. Het (voorlopige) resultaat van die discussie volgt hierna.

Algemeen

Kandelaberen is een ingreep, die de boom zowel fysiologisch als structureel volledig uit zijn evenwicht brengt. Als het de bedoeling is, dat de boom na die ingreep nog heel lang in leven blijft, dan dient het kandelaberen gepaard te gaan met deskundige (dus kostbare) nazorg. Deze bestaat uit wondverzorging (bij de takstompen) en snoei (bij de vele uitlopers).

Na kandelaberen treedt vaak wortelsterfte op, waardoor zwakteparasieten, zoals honingzwam en reuzenzwam de kans krijgen de boom aan te tasten. Daar is weinig tegen te doen.

Een gekandelaberde boom zal op den duur weer zijn natuurlijke vorm aannemen, maar aan de winterhabitus blijft het kandelaberen altijd lelijk zichtbaar.

Er kunnen drie redenen zijn om bomen te kandelaberen: voor de 'sier'; om lichtgebrek in woningen op te heffen of om wortelverlies te compenseren.

Kandelaberen voor de 'sier'

Als de kandelabervorm gekozen wordt uit esthetisch oogpunt (vergelijk lei- en knobomen), dan is dat uiteraard een kwestie van smaak. Voor wat betreft onderhoud, kosten en bereikbare leeftijd is de kandelabervorm vergelijkbaar met lei- en knobomen.

Kandelaberen om lichtgebrek in woningen op te heffen

Dit is alleen zinvol als de belanghebbenden (bewoners) het in meerderheid verlangen en als dit verlangen als redelijk gekwalificeerd kan worden. Er moet steeds afgewogen worden of men de voorkeur geeft aan het beeld van de oudere, gekandelaberde bomen of van jonge boompjes. Uiteraard moeten ook de kosten van beide mogelijkheden vergeleken worden.

Alternatieven voor het kandelaberen zijn.

- Vervangen door jonge bomen van dezelfde soort, waarbij men ervan uitgaat, dat deze ook weer na enige tijd vervangen moeten worden.
- Vervangen door bomen van een kleinere of smallere soort, eventueel in een wat zwaardere maat.
- De bomen om en om weghalen.

Goed overleg tussen bewoners en plantsoendienst is voorwaarde voor het vinden van een voor allen bevredigende oplossing.

Kandelaberen om wortelverlies te compenseren

Als een boom door graafwerk wortels heeft verloren of als er wortels zijn afgestorven, b.v. door een aardgaslekkage, dan sterft de kroon ook af. Veel boomsoorten kunnen dan in leven gehouden worden door te kandelaberen en het wortelmilieu te verbeteren. Kroon en wortels kunnen dan tegelijk 'opnieuw beginnen'.

Ook hier moet in goed overleg een bewuste keuze worden gedaan tussen kandelaberen en vervangen. Vooral esthetische en financiële overwegingen spelen een rol.

Boomsoorten

Linde, iep, populier en wilg verdragen het kandelaberen goed. Ook bij de paardekastanje haagbeuk en plataan gaat het meestal goed. De overige soorten verdragen het slecht of helemaal niet.

*Gekandelaberde platanen aan de Buys Ballotstraat in Utrecht
foto: J. v.d. Brink*

Poster Bomendag '85

Bij dit Bomennieuws ontvangt u de poster Bomendag '85. Hiermee willen wij extra bekendheid geven aan het 15-jarig bestaan van de Bomenstichting en de feestelijke viering ervan op 14 september a.s. Kunt u deze poster op een goed zichtbare plaats hangen en vrienden en kennissen op de feestdag attenderen? Bij voorbaat onze hartelijke dank.

Indien u meer exemplaren wilt, kunt u deze aanvragen bij het secretariaat.

Hondsviooltje

De Botanische tuin 'Jochum-Hof'.

Aan de Maas te Steyl, dichtbij de stuw van Belfeld, ligt de Botanische tuin 'Jochum-Hof'. In 1933 is Pater Jochum met de aanleg van de tuin begonnen op het terrein van het Missiehuis-Noviciaat van Steyl.

Pater Jochum was bioloogeleraar en samen met zijn studenten verzorgde hij de aanleg. De planten werden door missionarissen uit alle delen van de wereld bijeengebracht. In de grote kas staan tropische en subtropische planten als citrus-, bananen en koffieplanten. In speciaal daarvoor ontworpen delen van de tuin zijn de alpenflora, een kruidentuin en een heidetuin ondergebracht. De zogenaamde 'Tiglientuin' is een nabootsing van de beplanting die 1,6 miljoen jaar geleden in de buurt

van Tegelen voorkwam. In de heemtuin 'Van Peel tot Maas' is de Noordlimburgse flora te zien. Regelmatig zijn er tentoonstellingen in het daarvoor bestemde documentatiecentrum.

De educatieve dienst heeft van 6 april tot 1 oktober een expositie georganiseerd onder de naam 'Bedreigde planten, bedreigd leven'.

Een onderdeel van die expositie is een foto-inzending van het Wereld Natuur Fonds, met als titel 'Red de planten, red het leven'. Hierin komt bijvoorbeeld het verdwijnen van het tropische regenwoud in Brazilië aan de orde. Ook door middel van een film kunt u zien wat er op dit gebied gaande is. De rondleiding is op woensdag 3 juli.

Schovenhorst

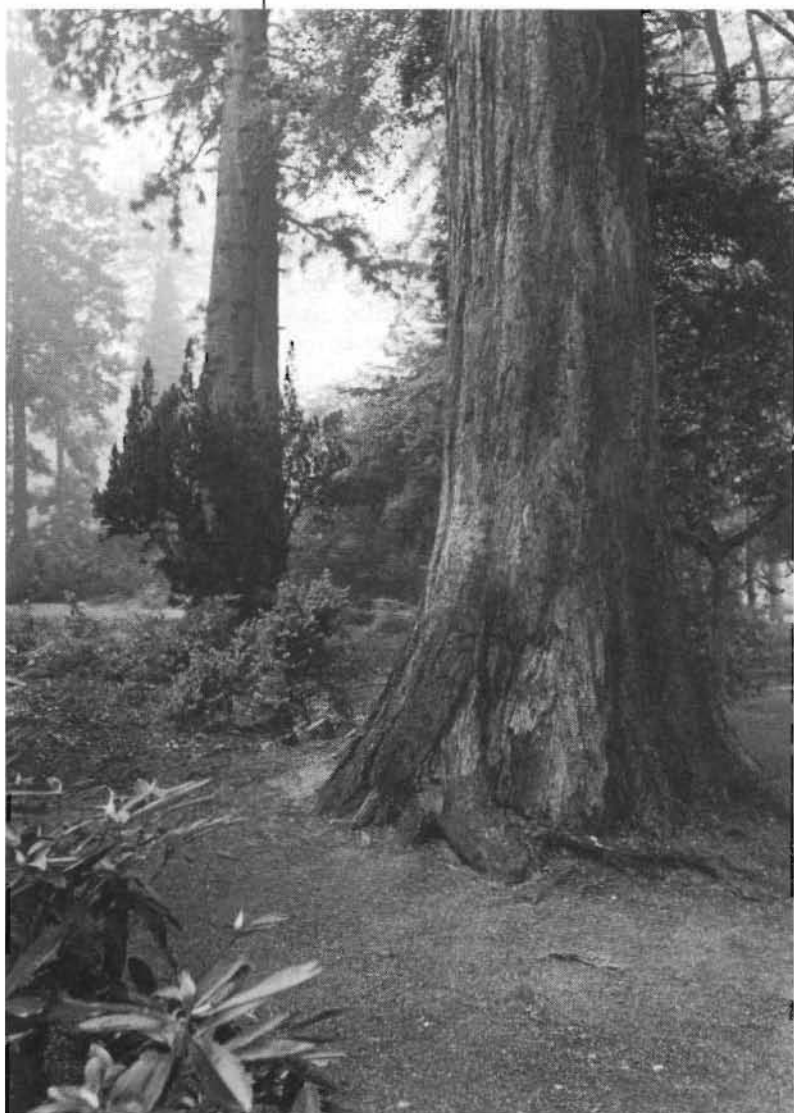
Op 20 januari 1848 kocht de heer mr. J.H. Schober, advocaat te Utrecht, op een openbare veiling een stuk heidegrond van ongeveer 85 ha ten zuiden van Putten. (Gld).

Hij noemde het Schovenhorst. Als een pionier ontgon hij de heide, met gebruik van dierlijke mest, bagger, kalk en groenbemesters, zoals lupine. Hij wilde proberen uitheemse naaldhoutsoorten te telen, die een grotere hoeveelheid hout, liefst van betere kwaliteit zouden produceren dan de gebruikelijke grove den. Schober werd in 1901 opgevolgd door zijn schoonzoon, de zoöloog dr. J.Th. Oudemans, die één van de grondleggers van de natuurbescherming in Nederland was. In 1967 is de Stichting Schovenhorst opgericht. Het landgoed beslaat nu ongeveer 180 ha met verschillende onderdelen:

- het Bosbouwkundig Arboretum uit 1938, het materiaal is uit zaad opgekweekt en in groepen gerangschikt naar geografische herkomst;
- het Kleine Pinetum met de oudste coniferenverzameling van Schovenhorst; dit was van 1850 tot 1865 de kwekerij;
- het Grote Pinetum, bestaande uit kwekerijen daterend uit 1865 en 1904; vele winterharde coniferen zijn hier als solitair aangeplant;
- het Josina Park: een collectie van dwergvariëteiten en langzaamgroeiende coniferen;
- het Drie Continenten Bos: een boscomplex met veelbelovende houtsoorten. Het is aangeplant in vakken en gerangschikt naar bostypologische herkomst;
- de Werkstee, educatief centrum voor de bosbouw.

Tegenwoordig ligt de nadruk op het educatieve aspect van het bos als levensgemeenschap enerzijds en als houtproducent anderzijds. Het pinetum vormt een studie-object voor wetenschappelijk en op de bosbouwpraktijk gericht onderwijs. De rondwandeling is op 6 september.

'Schovenhorst' pinetum en arboretum

Kasteel Sypesteyn

Kasteel Sypesteyn is één van de nieuwste en weelderigste kastelen van Nederland. Het werd rond 1910 gebouwd op oude fundamenten van een middeleeuws kasteel. De bouwer, jonkheer Henri van Sypesteyn (1857-1937), wilde hiermee zijn voorouders eren, die volgens familietraditie de grond van graaf Floris V in leen hadden gekregen. Van Sypesteyn heeft kosten noch moeite gespaard bij de bouw en de inrichting van het kasteel. Er zijn oude materialen gebruikt zoals eeuwenoude deuren, trappen en haarden. Zij vormen een stijlvolle omlijsting van een zeer bijzondere verzameling, waar porselein een speciale plaats inneemt. Met de aanleg van de tuin, die evenals het kasteel een middeleeuws karakter moest dragen, werd in 1899 begonnen. De aanleg is zeer gedegen aangepakt.

De jonkheer schreef in 1910 het boek 'Oud-Nederlandse Tuinkunst', een belangrijk werk voor een tijd waarin slechts weinig bekend was over de geschiedenis van de tuinkunst. De aan te leggen tuin kreeg verschillende onderdelen zoals een doolhof, boomgaard, rozentuin, voorplein, loofgangen en een bosgedeelte, alle gescheiden door hagen. Ook kunstig gesnoeide vormboompjes mochten niet ontbreken.

Een Eendepootboom, Japanse broodboom, Tulpenboom en een Doodsbeenderenboom werden geplant. Na het overlijden van Jhr. van Sypesteyn in 1937, bestond het onderhoud van de tuin lange tijd uit schoffelen en grasmaaien, maar het beheer

op langere termijn werd uit het oog verloren. Gelukkig is er sinds 5 jaar een groep jonge vrijwilligers, stagiaires van de tuinbouwschool en een tuinvrouw bezig de tuin weer in zijn oude glorie te herstellen. Ervaringen en adviezen worden uitgewisseld met beheerders van de tuinen van het Loo en kasteel Middachten. Op het moment is de tuin bijna geheel gerestaureerd en een bezoek zeker waard!

De rondleiding is op zondag 25 augustus.

Kasteel Sypesteyn
foto. A. Pek

Kasteel Westhove

De landgoederen Westhove, Berkenbos, Eikenoord, De Vier Hoogten en Duinbeek, eigendom van het Ministerie van WVC en beheerd door het Staatsbosbeheer, maken deel uit van de Manteling, een bosstrook op Walcheren die zich aan de voet van de binnenduinen langs de Noordzee van Domburg in Noord-oostelijke richting uitstrekt tot aan Vrouwenpolder bij het Veerse meer. Manteling wil zeggen: houtgewas als bescherming tegen de wind en het daardoor meegevoerde zand. Dit zand zou anders terecht komen op de achter de duinen gelegen tuinbouwgewassen. Het interessante van dit gebied is de grote verscheidenheid in bodemgesteldheid met elk een eigen kenmerkende begroeiing.

Een dergelijke afwisseling over zo'n korte afstand met daarbij loofbomen die zo dicht langs de duinen groeien komt niet vaak voor.

Deze zonerings in bodemtypen is het gevolg van de landinwaarts waaiende zoute zeewind (het zoutgehalte van de wind neemt landinwaarts steeds meer af) en de geleidelijke overgang van de voedselarme droge duinen naar het lager liggende vlakke en vruchtbare gebied.

Enkele zônes die makkelijk herkenbaar zijn, zijn de volgende:

- de buitenduinen met helm en wat bies-tarwegras.

- de duinweiden met gras en struiken als kruipwilt, duindoorn, wilde liguster en eik.

- het daarop volgende eikenstruweel dat zoveel wind vangt dat de kronen afgeschoren lijken.

- als vervolg op het struweel bos met eik en esdoorn, wat verderop met eik, es en iep.

In de meest landinwaarts gelegen zône liggen de bovengenoemde oude buitenplaatsen, met de kenmerkende fluitekruid-essenbossen.

De rondwandeling is op woensdag 28 augustus.

tek : A. Cornelisse
bron: Landoperreeks
'Wandelen in Westhove'
(S.B.B.)

P.S. Engel

Agenda

2 juni tot 18 augustus

Tentoonstelling: Winterse bomen, potlood-tekeningen van Ab Jongmans.

Plaats: Kasteel Groeneveld, Groeneveld 2, Baarn.

Openingstijden: di, wo, vr. 10.00-17.00 uur, za, zo, 12.00-17.00 uur.

Inlichtingen: 02154-20446

3 juli

Rondwandeling Botanische tuin Jochum Hof.

Plaats: Maashoek 26, Steyl (L.)

Aanvang 13.30 uur.

Inlichtingen: 077-33020 of bij het secretariaat van de Bomenstichting.

25 augustus

Rondwandeling door de tuinen van Kasteel Sypsteyn.

Plaats: Nieuw Loosdrechtse dijk 150, Nieuw-Loosdrecht.

Aanvang 13.30 uur.

Inlichtingen: 02158-3208 of bij het secretariaat van de Bomenstichting.

28 augustus

Rondwandeling Kasteel Westhove.

Plaats: Duinvlietsweg 8, Domburg.

Aanvang: 11.00 uur.

Inlichtingen: 01188-2620 of bij het secretariaat van de Bomenstichting.

6 september

Rondwandeling Arboretum en pinetum Schovenhorst.

Plaats: Garderenseweg 93, Putten (Gld).

Aanvang 13.30 uur.

Inlichtingen: 03418-51207 of bij het secretariaat van de Bomenstichting.

14 september

Bomendag '85.

Plaats: Kasteel Groeneveld, Groeneveld 2, Baarn.

1 november

Symposium Bomentuinen

bomenstichting

Donkerstraat 17
3511 KB Utrecht
Tel. (030) 33 13 28

Redactie:

A.M. van den Brink-
Nengerman
M. ten Cate-van Elstrand
F.R. Moens
G.M. Otter

U kunt de
Bomenstichting
steunen door donateur
te worden.

De minimum-donatie
bedraagt f 30,— per
jaar.

Abonnement

Bomennieuws

f 30,— per jaar

Voor donateurs gratis
verschijnt 6x per jaar

ISSN 0166 - 784 x

Het postgironummer is
2108755.

Advertenties:

inlichtingen bij

Frank Moens,

secretariaat

Bomenstichting

Map Bomennieuws:

te verkrijgen door f 3,50

over te maken op giro

2108755 t.n.v. Bomen-

stichting Utrecht o.v.v.

'opbergmap'

Overname van artikelen

en berichten in overleg

met de redactie.

Vragen

U kunt uw vragen over bomen schriftelijk stellen aan: Bomenstichting.

Red. Bomennieuws/rubriek 'Vragen'.

Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht.

Vermeldt u duidelijk uw naam en adres, dan kunnen wij u zonodig rechtstreeks schrijven.

Is het schadelijk voor een boom (c.q. struiken) om steeds bevuild te worden met vogeluitwerpselen? Is er een oplossing, wel vriendelijk, om deze vogels te laten 'verhuizen'?

Afhankelijk van de hoeveelheid mest, de gevoeligheid van de boomsoort en de hoeveelheid zonlicht die op de 'bemeste' plaatsen valt, is schade door uitwerpselen mogelijk.

Dit geldt voornamelijk voor plaatsen waar heel regelmatig vogels vertoeven zoals bij slaap- en nestgelegenheden.

Vooral plaatsen waar veel vogels (denk aan spreeuwen of duiven) gezamenlijk de nacht doorbrengen in of in de directe omgeving van bomen kan enige schade aan de boom ontstaan door verbranding door een teveel aan mest. Hetzelfde geldt voor een kolonie in een boom. Vooral beuken met hun dunne schors kunnen behoorlijk worden aangetast. In de meeste gevallen zal het echter niet de dood van de boom tot gevolg hebben.

Wil men de boom of struik voor beschadiging behoeden, dan kan men door regelmatige verstoring trachten de vogels ertoe te dwingen elders de nacht door te brengen. Bij overlast door nestbouw kan men buiten het broedseizoen de nesten verwijderen en door het wegsnoeien van nestdragen de takken nieuwe nestbouw verhinderen.

Al met al menen wij dat vogels en bomen meestal goed samen kunnen leven. Waar van natuurlijke omstandigheden sprake is moeten we de natuur zoveel mogelijk zijn gang laten gaan.

Aankondiging symposium

In Bomennieuws 11/85 schreven we al, dat we in het kader van het 15 jarig bestaan aandacht zouden besteden aan de arboreta en pineta van Nederland.

Intussen hebben velen van u al gebruik gemaakt van de mogelijkheid, gratis een wandeling-met-deskundige-begeleiding door een bomentuin te maken.

Misschien is het u duidelijk geworden, dat een aantal arboreta en pineta in (vaak financiële) moeilijkheden verkeert. Deskundig beheer kost veel geld, maar is noodzakelijk om de bomentuinen in stand te houden, lang niet iedereen is er echter van overtuigd, dat die instandhouding belangrijk is.

Bezuiniging

Tijdens de bezuinigingen hebben andere zaken voorrang gekregen en zijn sommige tuinen verwaarloosd of zelfs verkocht. Omdat de Bomenstichting die bomenverzameling wel degelijk belangrijk vindt, onder andere voor onderwijs en onderzoek, wordt in het najaar een symposium georganiseerd. Van de beide verantwoordelijke ministeries (L en V en WVC) is een spreker uitgenodigd en verder zullen vertegenwoordigers van onderwijs, onderzoek en de boomkwekerijen hun belangen en wensen verdedigen. De huidige problemen én de plannen voor de toekomst zullen aan de orde komen. De Bomenstichting hoopt daarmee te bereiken dat er een bewust beleid komt, gericht op behoud en een deskundig beheer van de belangrijke arboreta en pineta.

Het symposium is gepland op **1 november** a.s. Nadere gegevens vindt u in het volgende Bomennieuws.